

Xogħol ta' konservazzjoni fuq il-pitturi ta' Ġużeppi Briffa

mill-Kanoniku Charles Vella,
artista, konservatur u restawratur tal-arti.

Bil-proċess ta' konservazzjoni fuq il-pitturi ta' Ġużeppi Briffa, li jagħmlu parti importanti mill-kollezzjoni ta' pitturi preparatorji għall-mużajċi fis-Santwarju Nazzjonali Ta' Pinu f'Għawdex, issa tlestiet l-ewwel parti ta' dan l-proġett. Meta ngħidu *pitturi preparatorji*, infissru li dawn qatt ma tpitru bl-ghan li jitwāħħlu fis-santwarju iżda ġew impittra bl-iskop li fuqhom jiġu prodotti l-mużajċi li jinsabu jżejnu l-korsija tas-Santwarju Ta' Pinu.

F'dawn l-ewwel kwadri, li huma ta' daqs konsiderevoli, madwar hames piedi bi tmienja, fiċ-ċentru għandek dejjem il-Madonna bilqiegħda fuq tron, imdawra bil-martri, bl-Appostli u

bl-aṅġli, li jiffurmaw parti mil-Litanija Lawretana, fejn il-Verġni Mbierka tiġi msejha Sultana tal-Martri, tal-Appostli, tal-Aṅġli u tkompli litanija shiħa ta' invokazzjonijiet.

Din l-eżekuzzjoni ta' xogħol li tirrifletti l-epoka li fih sar, jiġifieri t-tieni parti tas-seklu għoxrin, u li tikkomplimenta t-tempju maestuż u sabiħ f'ġieħ il-Verġni Mbierka bi stil Romanesk, hi ddisinjata bi hlewwa u mpittra bi grazzja, b'kuluri ndaf, bl-użu ta' kuluri fuq bażi ta' tempera, jiġifieri mhux impittra biż-żejt, u qatt ma kellha verniċ finali fuqha.

Minħabba li ma kellhomx verniċ finali mill-artist innifsu, kif normalment

il-pitturi jkollhom, u l-fatt li huma bażi ta' kuluri tempera, jiġifieri tahlita fuq bażi ta' kuluri tat-trab u l-materjal li jwaħħal it-trab tal-kulur u ilma; u minħabba l-ħmieġ u l-moffa li akkumulaw fuqhom minħabba li kienu kkonservati mhux f'postijiet adegwati biżżejjed, ma kienx faċli t-tindif fuqhom, minħabba d-delikatezza tal-kuluri; u bla verniċ protettiv, is-solventi diretti mal-kulur oriġinali jagħmlu dan il-proċess ta' tindif aktar delikat, u jieħu aktar xogħol fit-tul.

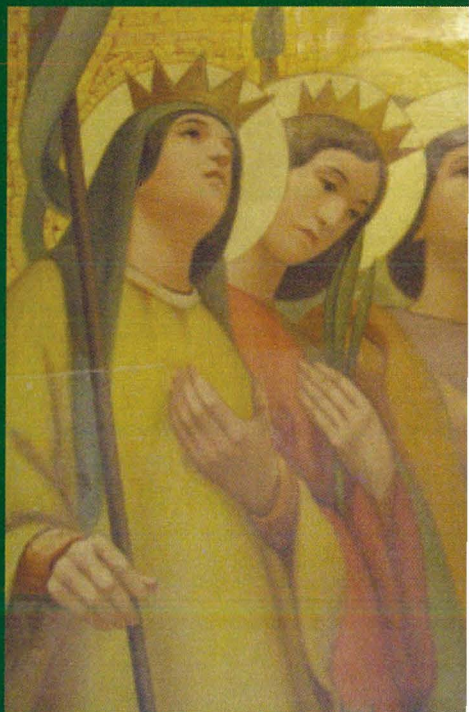
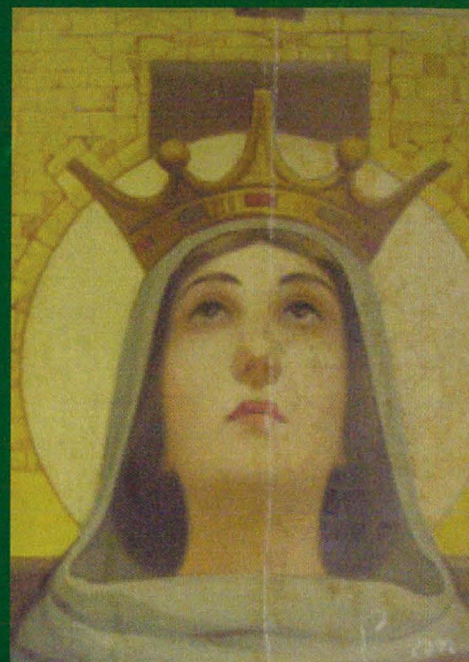
Dan kien jitlob hafna ħsieb u provi ta' riċetti ta' solventi differenti sakemm jinstab is-solvent edegwat. Jidher ukoll li l-konsistenza tal-kuluri tvarja min kwadru għall-iehor, għalhekk dak li jidher soluzzjoni fi kwadru mhux neċessarjament huwa l-istess fuq l-iehor.

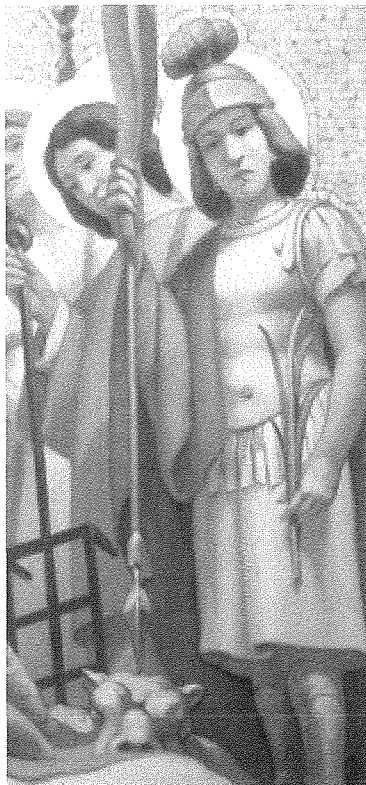
Ir-riżultati ta' dawn il-kwadri li għamilna sa issa huwa tajjeb u sodisfaċenti f'dak li jirrigwarda tindif u l-bqija. Meta wiehed jarahom ha japprezza aktar il-ġmiel tagħhom.

It-tieni parti tal-proċess f'dawn l-ewwel kwadri huwa l-*istrip lining*, jiġifieri fit-truf ta' dawn il-pitturi li kienu mramblin titwaħħal strixxa ta' tila apposta biex ikunu jistgħu jitwaħħlu fuq tilari apposta b'espansjoni mekkanika li tagħmel faċli li tistira t-tila fuq dawn it-tilari b'mod l-aktar tajjeb u eleganti fl-istess hin.

Dan il-proċess ukoll huwa delikat hafna, għalkemm fi kliem jidher faċli; dan għall-fatt li t-tila oriġinali, li hija bażi ta' tajjar, *cotton canvas*, ma tihux gost b'kull likwidu, għax tixrob u tohloq diformazzjoni tat-tila oriġinali. Apparti li għandek il-kuluri tal-pittura li kull likwidu li ma jevaporax, bħas-solventi li jnaddfu l-kwadru, jista' jtebba' l-kuluri jew iċaqlaqhom. Hawn, wara konsulti professjonali minn awtoritajiet istituzzjonali, rajna li l-aħjar kolla ta' natura reversibbli għandha tkun sintetika, b'konsistenza *gel form* li tevapora u tagħti adeżjoni ta' ċerta saħha biex tista' tiġbed it-tila mat-tilar mingħajr ma tinqala'.

Fl-aħħar tiġi stabbilita l-integrazzjoni pittorika, li fejn hemm xi tbajja qawwija hafna tal-moffa li ma jmorrux bit-tindif, li sa issa ma jidhirx li għandna problemi ta' hekk, kif ukoll fejn hemm xi kulur li ntilfu mal-ħsarat ta' matul iż-żmien, jiġu integrati bl-istess mod, biex ikun hemm armonija pittorika.

Li għandna qed nistabilixxu, peress li qatt ma kellhom verniċ, iżda issa wara l-interventi ta' tindif huwa neċessarju bhala protezzjoni, hu liema l-aħjar verniċ li nistgħu nużaw. Dan għall-fatt li hemm hafna verniċijiet finali professjonali għall-pitturi, iżda rridu nsibu l-aħjar; li mhux biss ikun riversibbli, iżda aktar durabbli, u ma jisfarx maż-żmien. Dan il-vernici speċjali huwa neċessarju biex qatt ma jkollu bżonn jerga' jitnehħa. F'dan il-proġett niehdu dejjem f'konsiderazzjoni speċjali li nużaw l-aqwa prodotti professjonali li jkun hawn fis-suq internazzjonali.

Nixtieq ngħid grazzi lill-amministrazzjoni tas-Santwarju Ta' Pinu li f'dawn l-aħħar snin ġew restawrati l-pitturi preparatorji għall-mużajċi ta' Emvin Cremona mir-restawratur Godwin Cutajar. Illum wiehed jista' jammira s-sbuhija tagħhom fil-Mużew tal-istess Santwarju. Issa tat bidu għal din il-bieċa xogħol ohra ta' restawr fuq it-tnax-il pittura ta' Ġuzeppi Briffa. Sintendi dan qed isir possibbli minħabba li nkisbu fondi mill-Unjoni Ewropea taht il-proġett: "Niskopru Turiżmu Kulturali u Reliġjuż f'Għawdex". Nittamaw li fi ftit ta' żmien iehor wiehed ikun jista' jammira mill-ġdid is-sbuhija tax-xogħlijiet ta' dan l-artist Malti, Ġuzeppi Briffa. ♦

EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
2007-2013

Operational Programme I – Cohesion Policy 2007-2013
Investing in Competitiveness for a Better Quality of Life
Contract part-financed by the European Union
European Regional Development Fund (ERDF)
Co-financing rate: 72.25% EU funds; 12.75% National Funds; 15% NGOs

Investing in your future

Proġett: "Niskopru Turiżmu Kulturali u Reliġjuż f'Għawdex - ERDF 140"